Gimbalový stativák

Foto: Tomáš Grim

Uživatelsky příjemný chod gimbalové hlavy ocení bird(watch)er jak při pozorování neposedných bahňáků (zde na rybníku Nesyt u Lednice na jižní Moravě)…

Foto: Tomáš Grim

… tak během honu na rtuťovité hejno lindušek na tahu (zde u Majetína na střední Moravě). Klasické stativové i typické gimbalové hlavy mají patku pro stativovou destičku dole (pod spektivem). Na snímcích je však odlehčený gimbal (LensMaster), který má patku na boku (vedle spektivu). Pokud chráníte stativový dalekohled pouzdrem, nepředstavuje to žádný problém: pouzdro je sice navrženo pro tradiční dolní umístění patky, ale má vůli a otočení patky do boku snese (alespoň u pouzdra od firmy Meopta, na snímku).

Už rozhořčeně posíláte udání stran prznění češtiny na Ústav pro jazyk český? Posečkejte – i jazykově punková rada může být užitečná.

Spektiv, stativový dalekohled, stativák. Bez něj si pozorování na větší vzdálenosti, ať už vodních opeřenců, či dravců kroužících v oblačných výšinách, těžko užít. Či vůbec realizovat. To je ta dobrá strana stativákové mince. Tu špatnou zná každý, kdo stativák používá: ani po dekádách ptáčkaření u nás i ve světě jsem se zatím nesetkal se stativovou hlavou, která by mi v akčnějších okamžicích nezvedla adrenalin. Jenže ne spektakulárním *plynulým* pozorováním právě se zvednuvšího hejna husí nebo *rychlým* přesměrováním zorného pole na vzrušujícího bahňáka, který „se sem mohl jen zatoulat“.

Uvažte proces zacílení stativáku jinam. Uvolnit utažení v horizontální rovině, přecílit, utáhnout, uvolnit utažení ve vertikální rovině, přecílit, utáhnout. Kostrbatost sama. Tou dobou už může být dynamičtější zvíře dávno v trapu. Je jiné, lepší řešení?

Je. Zná ho každý wildlife fotograf. Tzv. gimbalová hlava umožňuje naprosto plynulý pohyb, ve všech směrech. Žádné zadrhávání. Žádné setrvačné „přestřelení“ pohybu. Kde se sledovaný objekt zastaví, třeba letící koliha po přistání, tam zůstane nasměrován i fotoaparát. A může být na gimbalu místo fotoaparátu dalekohled? Proč by nemohl?!

Gimbalová hlava pracuje na podobném principu jako tzv. kardanový závěs. Po vyvážení všech komponent umožní montáž typu gimbal plynulý, hladký a jakkoli rychlý pohyb osy zařízení (lodního kompasu, fotoaparátu, dalekohledu) ve všech třech rovinách, aniž by bylo nutno cokoli dalšího štelovat.

Kolik musíte vynaložit síly na změnu směru aparátu usazeného na gimbalové hlavě? To si jednoduše nastavíte šroubem ráno a do večera už nic upravovat netřeba. Trochu dotáhnout se může hodit, když přenášíte stativ(ák) přehozený přes rameno, ale nutné to není. I kdybyste během dne začali umdlévat a museli šroub sem tam upravit, uděláte za den takovýchto logistických pohybů jen pár; pokud vás místo gimbalu postihne přítomnost hlavy klasické, vykonáte denně takových pohybů, chtě nechtě, stovky. O jejich úspěšnosti už vůbec nemluvě…

Shrnuto: změna směru dalekohledu usazeného na klasické stativové hlavě vyžaduje *šest* pohybů (viz výše). To v ideálním případě, kdy přecílíte přesně a pozorovaný objekt se dál nehýbe (už se vám tohle někdy v terénu přihodilo?). Změna směru dalekohledu usazeného na gimbalové hlavě vyžaduje švenk *jediný*.

Neohrabané stativové hlavy pozorování často spíše brání, než aby jej usnadňovaly. A nejde o značku: Gitzo nebo Manfrotto jsou sice špičková kvalita, ale s fyzikálními zákony a konstrukčními omezeními nepohnou ani ony. Stejné firmy však vyrábějí i hlavy gimbalové. V nabídce některých dokonce uvádějí i „využití pro birdwatching“. Přesto jsem se zatím ani u nás, ani nikde ve světě se stativákem na gimbalu nesetkal. Za sedm let v zahraničí na všech kontinentech to už bude docela reprezentativní vzorek, takže ptáčkaři gimbal asi moc často nevyužívají. Kdybych občas nefotil, ani by mě tohle rozšíření působnosti gimbalové hlavy nenapadlo – netušil bych, že gimbal vůbec existuje.

Což by byla škoda. Gimbalová hlava totiž poskytuje pozorovatelský komfort, který je mimo možnosti klasických hlav. K dostání jsou i modely „gimbal s pákou“ (kterou znáte z klasických hlav). Někomu může páka vyhovovat. Mně přijde jako prvek navíc. Gimbal totiž umožňuje tak fluidní a nesetrvačný pohyb, že švenkovat můžu s vynaložením zcela minimálního úsilí – rukou, kterou mám na stativáku tak jako tak, protože jí ostřím.

Bolesti zad ze mě udělaly minimalistu. Proto používám odlehčenou gimbalovou fotohlavu od LensMaster (https://www.lensmaster.co.uk/), kterou vidíte na obrázcích. Srovnejte s běžnými gimbaly v internetových nabídkách: *tenhle* se vejde do kapsy, váží kolem půl kilogramu a unese jich deset. Na hlavě sedí osvědčený stativák od Meopty (MeoStar S2 82 HD) a hlava je ukotvená na ultralehkém karbonovém stativu Gitzo Traveler. Celá sestava je jak peříčko – jen o fous přes pouhé 3 kg!

Soustředím se jen na pozorování – a ne na nekonečné utahování a pak zas povolování a pak zas upravování utažení, protože „tenhle šroub zas nedoléhá“. To byl ostatně jeden z důvodů, proč jsem stativák sám nepoužíval (a jen příležitostně parazitoval na cizích). Mimochodem utahovací problém u gimbalové hlavy vzhledem k její ultrajednoduché konstrukci snad ani nastat nemůže.

Pozorování s gimbalovou sestavou posunulo můj birding i po třicetileté terénní zkušenosti na novou úroveň – vřele doporučuji!

Tomáš Grim